

ROZWÓJ KOMPETENCJI ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW UCZELNI WYCHOWANIA FIZYCZNEGO W POLSCE

DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCIES OF GRADUATES IN UNIVERSITY SCHOOLS OF PHYSICAL EDUCATION IN POLAND

Agnieszka Wartecka-Ważyńska

Akademia Wychowania Fizycznego

im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu

ul. Królowej Jadwigi 27/39, 61-871 Poznań

e-mail: wartecka@awf.poznan.pl

Abstract: Employment in a competitive market raises the need for continuous improvement in professional competencies. This concerns numerous professional categories among those employed in the entities of the sectors of services and manufacturing. The aim of this paper is to indicate the motivations and preferred forms of professional improvement among graduates from university schools of physical education in Poland. The research carried out in order to achieve the study aim is based on the methodologies of the analysis of subject literature, diagnostic survey and case study. The results obtained in the study demonstrate that the professional improvement of the respondents (graduates) is more often guided by autotelic rather than economic motivations. The preferred forms of improving professional competencies are courses and trainings as well as post-graduate studies organized most frequently by parent universities. The results obtained lead to the conclusion that university schools of physical education (also other universities) have to regularly monitor careers of their graduates and offer various forms to improve professional competencies that are adjusted to changing expectations of employers.

Keywords: graduates, university schools of physical education, professional competencies, lifelong learning, motivations.

Wprowadzenie

Współcześnie szczególne znaczenie nabiera kształcenie ustawiczne, niezbędne w procesie dostosowywania kompetencji, w tym kwalifikacji do dynamicznie zmieniających się technologii oraz procesów gospodarczych i potrzeb społeczeństwa. Obecnie obowiązuje zatem tzw. „kult nauki przez całe życie”, który koncentruje się w znacznej mierze na potrzebie ciągłego uaktualniania profesjonalnej wiedzy. Łączenie uczenia się przez całe życie z potrzebami rozwoju zawodowego, oznacza w podstawowych założeniach zwiększenie szans na zatrudnienie i zapewnienie pomyślnej kariery zawodowej oraz łatwość

przemieszczania się między sektorami i państwami, a także zwiększenie mobilności pracowników, przechodzenie z pracy do nauki i z nauki do pracy [1]. Słusznie zatem zauważa Z. Kwieciński, że po studiach wyższych absolwenci powinni mieć dostęp do licznych kursów i studiów podyplomowych profilujących przygotowanie zawodowe [2]. Potrzebę tę wymusza konkurencyjny rynek pracy, który daje zatrudnienie pracownikom wysoko wykwalifikowanym, zdobywającym dodatkowe kwalifikacje zawodowe i który wymaga od nich pewnego wysiłku i dostatecznej sumy pieniędzy, by móc sprostać tym potrzebom. Pracodawcy uważają, że absolwenci studiów wyższych posiadający dodatkowe uprawnienia stanowią cenny kapitał ludzki i dlatego

zachęcają do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, motywują do odbycia studiów podyplomowych, kursów i szkoleń oraz niejednokrotnie ponoszą opłaty.

Ogółem w latach 2006-2013 w systemie stacjonarnym i niestacjonarnym akademie wychowania fizycznego w Polsce wykształcili 52 628 specjalistów szeroko pojętej kultury fizycznej [3]. Statystykę tę należałoby uzupełnić o trudną do ustalenia liczbę absolwentów uczelni niepublicznych i państwowych wyższych szkół zawodowych, w których są kierunki kształcenia związane z naukami o kulturze fizycznej. Sytuacja ta niewątpliwie zwiększa liczbę absolwentów uczelni wychowania fizycznego i tym samym tworzy trudności ich zatrudnienia na rynku pracy. Z drugiej zaś strony absolwenci poszukują możliwości dodatkowego podnoszenia kwalifikacji zawodowych, odbywają studia podyplomowe, kursy i szkolenia.

Zatrudnialność absolwentów od lat jest przedmiotem badań za granicą, w Polsce natomiast większość uczelni rozpoczęła monitorowanie losów absolwentów dopiero po wprowadzeniu wymogu ustawowego z 2011 roku. Jako, że jedynie część polskich uczelni udostępnia wyniki swoich badań oraz – co ważniejsze – ze względu na fakt, że są to badania o zróżnicowanej metodologii, niezwykle trudne jest wyciągnięcie z przeprowadzonych analiz uogólnionych wniosków [4].

Preferowane formy dalszego doskonalenia zawodowego absolwentów uczelni wychowania fizycznego

Od współczesnej osobowości pracownika wymaga się coraz to dodatkowych umiejętności i sposobów wykorzystania zdobytej wiedzy zawodowej. Pracodawcy wymagają od pracownika odpowiedniego poziomu kompetencji, w tym: - wiedzy i umiejętności zawodowej; - umiejętności rozwiązywania problemów; - otwartości umysłu; - zorganizowania zespołu ludzi; - wykorzystania nieoficjalnych sposobów osiągnięcia wyników; - komunikatywności; - wykorzystania kanałów wpływu, koniecznych do osiągnięcia celu; - gotowość do ciągłego uczenia się [5].

Z badań empirycznych przeprowadzonych wśród absolwentów poznańskiej Akademii Wychowania Fizycznego wynikało, że po skończeniu studiów nadal oni kształcą się, korzystają z różnych form doskonalenia zawodowego, które oferuje im uczelnia. Zdobyte dodatkowe uprawnienia zawodowe pomagają w pracy, a – co najważniejsze – są niejednokrotnie wymagane przez pracodawców. Ogólnie absolwenci uczelni wychowania fizycznego w Poznaniu z oferty form doskonalenia zawodowego najchętniej wybierają kursy i szkolenia około (62%) oraz studia podyplomowe około (58%). Mniejszym zainteresowaniem cieszą się studia doktoranckie około (24%) i organizowane konferencje (17,5%) – tabela 1.

Tabela 1. Preferowane formy dalszego doskonalenia zawodowego a płeć i tryb studiów absolwentów Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu

Preferowane formy doskonalenia zawodowego	Ogółem		Płeć				Tryb studiów			
			Kobieta		Mężczyzna		Stacjonarne		Niestacjonarne	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Kursy i szkolenia	141	61,8	102	66,7	39	52,0	62	54,9	79	68,7
Studia podyplomowe	131	57,5	87	56,9	44	58,7	67	59,3	64	55,7
Studia doktoranckie	54	23,7	33	21,6	21	28,0	34	30,1	20	17,4
Konferencje	40	17,5	26	17,0	14	18,7	21	18,6	19	16,5
Inne	4	1,8	2	1,3	2	2,7	3	2,7	1	0,9
Razem	229	*	154	67,2	75	32,8	113	49,4	116	50,6

*procenty po zsumowaniu przekraczają 100%, ponieważ respondenci mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź
Źródło: opracowanie własne

Uwzględniając płeć i tryb studiów, na podnoszenie kwalifikacji zawodowych po ukończeniu studiów częściej decydowały się kobiety (67,2%) niż mężczyźni (32,8%) oraz bez większej różnicy absolwenci studiów niestacjonarnych (50,6%) i stacjonarnych (49,4%) – tabela 2. Z preferowanych form kształcenia zawodowego absolwentki częściej preferowały kursy i szkolenia (66,7%), natomiast absolwenci studia podyplomowe (58,7%). Wyniki te świadczą prawdopodobnie o tym, iż kobiety ze względu na obowiązki domowe, rodzinne i zawodowe preferowały krótkotrwałe formy doskonalenia zawodowego (kursy i szkolenia) w porównaniu do form długotrwałych, jakim są studia podyplomowe, które większym zainteresowaniem cieszyły się wśród mężczyzn. Podobna sytuacja występuje wśród absolwentów studiów niestacjonarnych,

którzy w większości (68,7%) dostrzegają potrzebę doskonalenia zawodowego z wykorzystaniem form krótkookresowych (kursy i szkolenia) ze względu na podjętą pracę zawodową, jej stabilizację i utrzymanie w porównaniu do absolwentów studiów stacjonarnych.

W badaniach nad rozwojem kompetencji zawodowych absolwentów uwzględniono kierunek ukończonych studiów (tabela 2) oraz branżę ich zatrudnienia (tabela 3). Z tabeli 2 wynika, że najczęściej naukę po studiach podejmowali absolwenci kierunków: turystyka i rekreacja (44,1%) oraz wychowanie fizyczne (41,9%), a w mniejszym stopniu fizjoterapia (14,0%). Absolwenci tych kierunków preferowali przede wszystkim kursy i szkolenia oraz studia podyplomowe.

Tabela 2. Preferowane formy doskonalenia zawodowego, a kierunek studiów ukończony przez absolwentów

Preferowane formy doskonalenia zawodowego	Ogółem		Kierunek ukończonych studiów					
			Wychowanie fizyczne		Turystyka i rekreacja		Fizjoterapia	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Kursy i szkolenia	141	61,8	57	59,4	63	62,4	21	67,7
Studia podyplomowe	131	57,5	56	58,3	60	59,4	15	48,4
Studia doktoranckie	54	23,7	24	25,0	20	19,8	10	32,3
Konferencje	40	17,5	20	20,8	16	15,8	4	12,9
Inne	4	1,8	1	1,0	1	1,0	2	6,5
Razem	229	*	96	41,9	101	44,1	32	14,0

*procenty po zsumowaniu przekraczają 100%, ponieważ respondenci mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź
Źródło: opracowanie własne.

Przykładowo absolwenci turystyki i rekreacji korzystali przeważnie z kursów i szkoleń oraz studiów podyplomowych jako form doskonalenia zawodowego w celu zdobycia uprawnień pilota, przewodnika, instruktora rekreacji itp. Uprawnienia te są niezbędne do pracy w branży turystyczno-rekreacyjnej. Analogiczna sytuacja występowała wśród absolwentów kierunku wychowanie fizyczne, którzy uzyskują tym sposobem uprawnienia instruktorów różnych dyscyplin sportowych. Z wynikami badań na temat wyboru form doskonalenia zawodowego w zależności od ukończonego kierunku studiów korespondują wyniki badań, dotyczące form wyboru doskonalenia zawodowego w zależności od branży zatrudnienia absolwentów uczelni wychowania fizycznego (tabela 3).

Dane przedstawione w tabeli 3 wskazują, że absolwenci zatrudnieni w szkolnictwie najczęściej uczestniczyli w kursach i szkoleniach (67%) oraz studiach podyplomowych (60%). Są to najczęściej nauczyciele, stąd też są zobowiązani do podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych. Absolwenci kierunku turystyka i rekreacja kształcili się na kursach i szkoleniach (68%); studiach podyplomowych (50%), dzięki czemu zdobywali dodatkowe uprawnienia np.: pilotów i przewodników niezbędne do pracy w biurach podróży, hotelach itp. Podobna sytuacja kształtowała się wśród absolwentów zatrudnionych w sporcie i kulturze fizycznej. Uczestniczyli oni w kursach, szkoleniach (63%) i studiach podyplomowych (50%) przez co zdobywali uprawnienia trenera, instruktora wybranych dyscyplin sportowych wymagane w pracy w klubach sportowych.

Tabela 3. Preferowane formy doskonalenia zawodowego, a branża zatrudnienia absolwentów

Preferowane formy doskonalenia zawodowego	Ogółem		Branża zatrudnienia									
			Szkolnictwo		Hotelarstwo		Sport i kultura fizyczna		Turystyka i rekreacja		Ochrona zdrowia i odnowa biologiczna	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Kursy i szkolenia	141	61,8	44	66,7	6	50,0	29	63,0	28	68,3	34	54,0
Studia podyplomowe	131	57,5	39	59,1	9	75,0	23	50,0	23	56,1	37	58,7
Studia doktoranckie	54	23,7	15	22,7	3	25,0	13	28,3	9	22,0	14	22,2
Konferencje	40	17,5	23	34,8	2	16,7	1	2,2	8	19,5	6	9,5
Inne	4	1,8	0	0,0	0	0,0	1	2,2	1	2,4	2	3,2
Razem	229	*	66	28,9	12	5,3	46	20,2	42	18,0	63	27,6

*procenty po zsumowaniu przekraczają 100%, ponieważ respondenci mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź
 Źródło: opracowanie własne

Kompetencje zawodowe i ich wpływ na doskonalenie zawodowe absolwenta

Kompetencje zawodowe lub pracownicze stanowią istotne zagadnienie charakteryzowane w literaturze poświęconej kapitałowi ludzkiemu oraz zarządzaniu zasobami ludzkimi. Są to uprawnienia do działania w określonym obszarze zawodowym na podstawie uzyskanych kwalifikacji, pozwalających na właściwe rozwiązanie zadań zawodowych. Podobne stanowisko w odniesieniu do kwalifikacji i kompetencji zajmuje J. Orczyk, który proponuje, aby w zgodzie z teorią kapitału ludzkiego uznać, że

kwalifikacje zawodowe to podstawowy element kapitału i związane z nim nakłady na jego wytworzenie. Kompetencje natomiast kształtują warunki przekształcenia kwalifikacji w dodatkowy element kapitału ludzkiego połączony z cechami osobowościowymi i zadaniami zawodowymi [6]. Absolwenci uczelni wyższej, w tym uczelni wychowania fizycznego, kompetencji zawodowych i osobistych nabywają w procesie dydaktycznym realizowanym przez kadrę dydaktyczno-naukową zgodnie z przyjętym programem studiów (tabela 4).

Tabela 4. Preferowane formy doskonalenia zawodowego a kompetencje zawodowe absolwentów Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu

Preferowane formy doskonalenia zawodowego	Kompetencje zawodowe										Ogółem
	Przygotowanie praktyczno-zawodowe		Przygotowanie do pracy wychowawczej		Przygotowanie do kierowania ludźmi		Przygotowanie organizacyjno-menedżerskie		N		
	N	N	N	N	N	N	N	N			
	nie	tak	nie	tak	nie	tak	nie	tak			
Kursy i szkolenia	37	104	64	77	77	64	87	54	141		
Studia podyplomowe	32	99	49	82	58	73	67	64	131		
Studia doktoranckie	12	42	21	33	24	30	26	28	54		
Konferencje	9	31	14	26	16	24	19	21	40		
Inne	2	2	2	2	2	2	3	1	4		
Razem	58	170	91	137	112	116	119	109	229		
	%		%		%		%		%		
Kursy i szkolenia	63,8	61,2	70,3	56,2	68,8	55,2	73,1	49,5	61,8		
Studia podyplomowe	55,2	58,2	53,8	59,9	51,8	62,9	56,3	58,7	57,6		
Studia doktoranckie	20,7	24,7	23,1	24,1	21,4	25,9	21,8	25,7	23,7		
Konferencje	15,5	18,2	15,4	19,0	14,3	20,7	16,0	19,3	17,5		
Inne	3,4	1,2	2,2	1,5	1,8	1,7	2,5	0,9	1,8		
Razem	25,4	74,6	39,9	60,1	49,1	50,9	52,2	47,8	*		

*procenty po zsumowaniu przekraczają 100%, ponieważ respondenci mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź
 Źródło: opracowanie własne

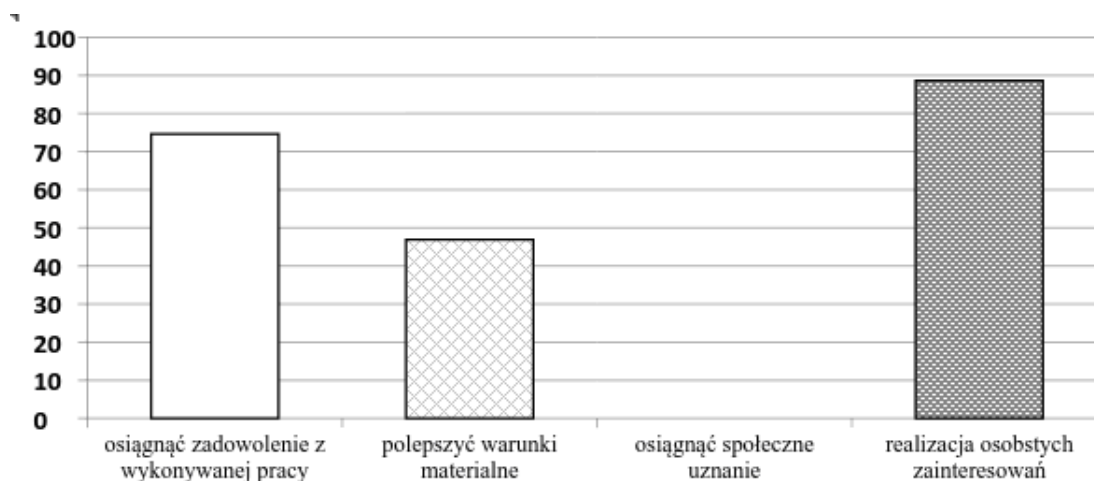
Z badań wynikało, że absolwenci poznańskiej uczelni wychowania fizycznego doskonalili się głównie w celu podniesienia swoich kompetencji zawodowych. Różne formy doskonalenia zawodowego (kursy i szkolenia, studia podyplomowe, studia doktoranckie, konferencje) umożliwiły absolwentom przede wszystkim niezbędne przygotowanie do pracy zawodowej i zdobycie kompetencji praktyczno-zawodowych (74,6%), wychowawczych (60,1%), do kierowania ludźmi (50,9%) oraz organizacyjno-menedżerskich (47,8%) – tabela 4. Rozwijanie umiejętności i kompetencji zawodowych oraz ich uaktualnianie jest oczywistą potrzebą dostrzeganą nie tylko przez pracowników, ale również przez pracodawców. Z tego powodu coraz częściej dorośli uczący się będą domagać się w swoim kraju dostępu do tanich, łatwo dostępnych programów uczenia się,

uaktualniających ich wiedzę i kształtujących wymagane umiejętności [7].

Motywy podejmowania doskonalenia zawodowego przez absolwentów

Badania nad motywacją należą do trudnych problemów w naukach społecznych, bowiem istota motywacji jest złożonym zagadnieniem o podłożu socjo-psych-ekonomicznym.

Absolwenci pytani o motywy podjęcia doskonalenia zawodowego najczęściej wskazywali na „realizację osobistych zainteresowań” – 88,6% wskazań; „osiągnięcie zadowolenia z wykonywanej pracy” – 74,6% wskazań oraz „osiągnięcie społecznego uznania” – 71,1% wskazań (rys. 1).

*procenty po zsumowaniu przekraczają 100%, ponieważ respondenci mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź

Rys 1. Motywy podjęcia doskonalenia zawodowego przez absolwentów AWF w Poznaniu (%)

Źródło: opracowanie własne

Uwzględniając dwubiegunowy podział na motywację ekonomiczną i pozaekonomiczną, to okazuje się, że motywy wewnętrzne, autoteliczne były prawie dwukrotnie częściej wybierane niż motyw „polepszenie warunków materialnych” a więc motywy ekonomiczne – 46,9% wskazań. Wyniki te mogą świadczyć o tym, że ukończenie studiów w poznańskiej akademii wychowania fizycznego absolwenci bardziej cenią sobie motywację osobistą, która motywuje do rozwoju i poszerzania

zainteresowań zawodowych. Wskazuje także na to, że absolwenci mają względnie ustabilizowaną sytuację życiową oraz zawodową i nie oczekują w pierwszej kolejności polepszenia warunków materialnych. Zależy im przede wszystkim na doskonaleniu swoich umiejętności i własnym rozwoju zawodowym, żeby czuć się pewniej na rynku pracy. Związek motywów podjęcia doskonalenia zawodowego przez absolwentów z formami tego doskonalenia przedstawia tabela 5.

Tabela 5. Motywy podjęcia doskonalenia zawodowego przez absolwentów a preferowane formy doskonalenia zawodowego

Preferowane formy doskonalenia zawodowego	Motywy podjęcia doskonalenia zawodowego przez absolwentów								Ogółem N
	Osiągnięcie zadowolenia z wykonywanej pracy		Polepszenie warunków materialnych		Osiągnięcie społecznego uznanie		Realizacja osobistych zainteresowań		
	N		N		N		N		
	nie	tak	nie	tak	nie	tak	nie	tak	
Kursy i szkolenia	37	104	74	67	44	97	17	124	141
Studia podyplomowe	30	101	67	64	36	95	13	118	131
Studia doktoranckie	12	42	28	26	20	34	8	46	54
Konferencje	6	34	20	20	8	32	3	37	40
Inne	1	3	2	2	0	4	0	4	4
Razem	58	170	121	107	66	162	26	202	229
	%		%		%		%		%
Kursy i szkolenia	63,8	61,2	61,2	62,6	66,7	59,9	65,4	61,4	61,8
Studia podyplomowe	51,7	59,4	55,4	59,8	54,5	58,6	50,0	58,4	57,5
Studia doktoranckie	20,7	24,7	23,1	24,3	30,3	21,0	30,8	22,8	23,7
Konferencje	10,3	20,0	16,5	18,7	12,1	19,8	11,5	18,3	17,5
Inne	1,7	1,8	1,7	1,9	0,0	2,5	0,0	2,0	1,8
Razem	25,4	74,6	53,1	46,9	28,9	71,1	11,4	88,6	*

*procenty po zsumowaniu przekraczają 100%, ponieważ respondenci mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź
 Źródło: opracowanie własne

Dane empiryczne przedstawione w tabeli 5 wskazują, że absolwenci Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu po ukończeniu studiów podejmowali w większości dalsze kształcenie zawodowe na różnego rodzaju kursach i szkoleniach oraz studiach podyplomowych niezależnie od motywów tego doskonalenia, które łączyło się kierunkowo z wykonywanym zawodem trenera, nauczyciela wychowania fizycznego, instruktora, pracownika biura podróży czy fizjoterapeuty. Edukacja ta związana była z coraz wyższymi wymaganiami pracodawcy, szybko „starzejącej” się wiedzy oraz z potrzebami samodoskonalenia i rozwoju własnych zainteresowań. W dalszej kolejności wpływała ona na awans zawodowy i wysokość wynagrodzenia, co niewątpliwie stanowi korzyści dla pracodawcy i pracownika. Przedstawione wyniki badań empirycznych można uzupełnić wynikami ogólnopolskiego badania przeprowadzonego na temat związków absolwentów uczelni wyższych ze swoją alma mater. Interesujące wyniki badań empirycznych m.in. na temat rozwoju kompetencji zawodowych przez absolwentów po ukończeniu studiów zawiera raport z realizacji pogłębionego ogólnopolskiego badania pt. „Diagnoza potrzeb uczelni, studentów i absolwentów w zakresie budowania trwałych relacji uczelnia-

student-absolwent opartych na wzajemnej wymianie wiedzy i doświadczenia [8]¹.

¹ Raport zawiera wyniki badania realizowanego w ramach projektu: „Model kształcenia przez całe życie w oparciu o trwałą relację z uczelnią”: idea AGORA – absolwenci kapitałem uczelni”, prowadzonego przez Collegium Mazovia Innowacyjną Szkołą Wyższą. Badanie współfinansowane jest przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego Priorytet IV. Szkolnictwo Wyższe i Nauka. Działanie 4.1. Wzmocnienie i rozwój potencjału dydaktycznego uczelni oraz zwiększenie liczby absolwentów kierunków o kluczowym znaczeniu dla gospodarki opartej na wiedzy. Poddziałanie 4.1.1 Wzmocnienie potencjału dydaktycznego uczelni Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Zaproszenie do udziału w badaniu za pośrednictwem macierzystej uczelni zostało skierowane do absolwentów wszystkich aktywnych uczelni publicznych i niepublicznych zarejestrowanych w systemie POL-on. W badaniu z udziałem 212 absolwentów i absolwentek udział wzięło 9 uczelni (4 uczelnie publiczne i 5 niepublicznych, które stanowią losowo dobraną próbę badawczą, biorąc pod uwagę reprezentację terytorialną kraju oraz typu uczelni. Wśród wylosowanych uczelni była uczelnia wychowania fizycznego. Technika badawczą była anonimowa ankieta internetowa – CAWI.

Zob. Raport z realizacji badania pogłębionego „Diagnoza potrzeb uczelni, studentów i absolwentów w zakresie budowania trwałych relacji uczelnia – student – absolwent opartych na wzajemnej wymianie wiedzy i doświadczenia”. Collegium Mazovia Innowacyjna Szkoła Wyższa, ideaGORA, Warszawa 2013.

Przedstawione wyniki w tym opracowaniu nie są tak optymistyczne, jak w badaniach przeprowadzonych wśród absolwentów Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu. Oto niektóre z nich. Zdecydowana większość ankietowanych absolwentów (63%) podziela pogląd, iż studia jakie ukończyli zdecydowanie spełniły ich oczekiwania. Biorąc pod uwagę płeć absolwentów można zaobserwować, że absolventki są bardziej zadowolone ze studiów jakie ukończyły – 68%. Wiedza, jaką absolwenci wynieśli z uczelni to przede wszystkim wiedza teoretyczna (64% wskazań). Respondenci oceniając swoje przygotowanie do podjęcia pierwszej pracy po ukończeniu studiów wskazali (43%), iż zostali do niej odpowiednio przygotowani. Trudności w ocenie swojego przygotowania do podjęcia pierwszej pracy wyraziło aż 30% absolwentów. Z kolei 27% oceniło swoje przygotowanie jako małe. Absolwenci, którzy prowadzą działalność gospodarczą są zdania, iż program kształcenia na uczelni nie przygotował ich do tej formy aktywności zawodowej (73%). Badani byli zadowoleni z dokonanego wyboru uczelni i kierunku, na którym studiowali, bowiem 45% ankietowanych wybrałoby ponownie ten sam kierunek i uczelnię. Badani absolwenci potwierdzają, iż po ukończeniu studiów podnosili swoje kwalifikacje z reguły na innej niż macierzysta uczelnia (49%). Tylko 12% absolwentów po ukończeniu studiów skorzystało z oferty w zakresie studiów podyplomowych lub innych form doksztalających oferowanych przez uczelnię macierzystą. Biorąc pod uwagę stopień zadowolenia absolwentów z ukończonych studiów wyniki te mogą świadczyć o braku wiedzy absolwentów na temat oferty edukacyjnej macierzystej Alma Mater i tym samym słabych relacji z uczelnią. Pomimo tego, zdecydowana większość badanych absolwentów (85%) odczuwała potrzebę doksztalania się, preferując przede wszystkim krótkie formy szkoleniowe (seminaria, kursy, warsztaty) – 37%. Dużym zainteresowaniem absolwentów w doksztalaniu się cieszyły się również studia podyplomowe (40% wskazań). Pomimo tych preferencji, okazało się, że większość ankietowanych absolwentów (57%) przyznała się, że po zakończeniu studiów nie skorzystała z zasobów wiedzy zgromadzonej na uczelni. Natomiast (64%) absolwentów było zainteresowanych korzystaniem z wiedzy zgromadzonej na uczelni. 15% nie wiedziało o takiej możliwości.

Charakterystyczne jest, iż próba kontaktu z absolwentami była częściej podejmowana przez uczelnie niepubliczne (49% wskazań), niż uczelnie publiczne (36% wskazań) [8].

Ustosunkowując się do wyników badań ogólnopolskich oraz wyników badań przeprowadzonych wśród absolwentów poznańskiej uczelni wychowania fizycznego należy wyraźnie podkreślić, że uczelnie wyższe muszą wychodzić naprzeciw oczekiwaniom pracodawców oraz potrzebom i zainteresowaniom absolwentów w zakresie form współpracy, w tym oferty edukacyjnej. Można zatem stwierdzić, że nie tylko uczelnie wychowania fizycznego ale wszystkie uczelnie wyższe w Polsce, będą musiały sprostać nowemu rozumieniu edukacji, która, jak słusznie zauważa K. Denek, opiera się na następujących cechach: - ciągłość (ustawiczność kształcenia); - wielowymiarowość (wielostronność, obejmowanie różnych aspektów rzeczywistości); - interaktywność, czyli ukierunkowanie na indywidualny i integralny rozwój jednostki, społeczeństwa. Bowiem współcześnie uczelnie mają przygotować nowe pokolenie do: pluralizmu oraz demokracji (przedstawicielskiej i uczestniczącej); otwartości, tolerancji i szacunku dla innego środowiska naturalnego i kulturowego; równości, negocjacji, współistnienia; samodzielności myślenia i działania; dialogu, współdziałania i współpracy oraz odpowiedzialności globalnej [9]. Przedstawione wartości współczesnego systemu edukacyjnego mogą tworzyć podstawowy model kompetencji ogólnych i zawodowych absolwentów szkół wyższych niezbędnych na aktualnym rynku pracy.

Wnioski i podsumowanie

Kontakty absolwentów z macierzystą uczelnią oraz relacje odwrotne uczelni z absolwentami tworzą sieć zachowań opartych na wzajemnym zaufaniu. Zaufanie rozumiane jako przekonanie do innej osoby, instytucji a następnie działanie ku wspólnej satysfakcji jest fundamentem wszelkiego zaangażowania i aktywności. W następnej kolejności stanowi podstawę kształtowania lojalności i trwałych wzajemnych relacji służących nabywaniu i wymianie wiedzy o aktualnej sytuacji na rynku pracy i potrzebach obu stron wynikających z konieczności dostosowywania się do zmieniających się warunków społeczno-gospodarczych. Dlatego też więzi absolwentów z macierzystą uczelnią

zależą od wcześniejszych przejawów zaangażowania się studentów w życie uczelni i sprzyjających lub niesprzyjających ku temu warunków.

Obecnie uczelnie muszą mieć świadomość rozpoznania i poszanowania wymagań rynku pracy oraz oczekiwań pracodawców. Nie mogą lekceważyć relacji ze swoimi absolwentami.

W badaniach autorki problem form kontaktów uczelni z absolwentami nie był przedmiotem zainteresowania. Z przeprowadzonych jednak wywiadów autorki z absolwentami uczelni podczas studiów podyplomowych oraz przede wszystkim z innych badań naukowych wynika, że relacje absolwent-uczelnia są bardzo słabe i przyszłościowo niepokojące. Tylko 11% absolwentów jest zaangażowanych w życie uczelni i utrzymuje trwałe kontakty z swoją Alma Mater. Ponad połowa absolwentów (59%) przyznaje, że nie utrzymuje żadnych więzi z uczelnią [8]. Formy utrzymania takich więzi są różne. W opinii absolwentów dobrymi formami kontaktów z uczelnią mogłyby być np. newsletter z życia uczelni (35% wskazań), cykliczne spotkania z absolwentami (25%), możliwość korzystania z zasobów uczelni w formie dostępu online do biblioteki uczelni (34%), udział w kursach zawodowych (25%), prowadzenie przez uczelnie forum dyskusyjnego absolwentów praktyków z wykładowcami i studentami (18%) [8].

Z badań ogólnopolskich wynika, że największym zainteresowaniem absolwentów, jako formą kontaktów z mediami (40% preferencji) cieszą się studia podyplomowe oraz krótkie formy szkolenia w postaci kursów, seminariów, warsztatów (37%) [8]. Forma ta potwierdziła się w badaniach autorki, których wyniki okazały się budujące i dużo lepsze. Bowiem na zainteresowanie studiami podyplomowymi odpowiedziało 57,5% osób, a na kursy i szkolenia uwagę zwróciło 61,8% absolwentów. Niezbędna jest również współpraca uczelni z pracodawcami, która może zapewnić wiedzę o potrzebach rynku pracy oraz pomóc absolwentom „dostać się” na ten rynek pracy. Propozycja ta dotyczy również uczelni wychowania fizycznego.

Z opinii ekspertów związanych ze szkolnictwem wyższym wyłania się obraz polskiego szkolnictwa, które wymaga zmian, przede wszystkim w obszarze kształcenia oraz relacji uczelni i kadry ze studentami i absolwentami. Szkoły wyższe potrzebują nowego otwarcia na świat, ludzi, nowoczesność [8]. W cytowanym

raporcie stwierdza się, że polskie uczelnie nie wypracowały do tej pory strategii działań na rzecz współpracy ze sobą absolwentów. Szkoły wyższe nie konstruują swej oferty w oparciu o wskaźniki rynku pracy, nie monitorują ich, nie współpracują z urzędami pracy. Uczelnie nie śledzą dalszych losów absolwentów, co stanowiłoby cenną informację zwrotną co do efektywności i celowości kształcenia na danych kierunkach. Brak też coraz bardziej pożądanej współpracy uczelni z sektorem biznesu” [8]. Przykładem takiej współpracy mógłby być Klub Partnera Biznesu tworzony w uczelni, zrzeszający absolwentów prowadzących swój biznes z zakresu kierunków i specjalności dydaktycznych uczelni.

Uczelniane Biura Karier nie zawsze wykorzystują swych możliwości i potencjału, i nie stanowią wsparcia dla studentów a później absolwentów [10].

Absolwent najczęściej jest pozostawiony sam sobie po zakończeniu nauki, a szkoły wyższe z reguły mało interesują się jego dalszymi losami. W opinii badanych absolwentów polskie szkolnictwo wyższe czeka duże zmiany. Konieczne jest otwarcie się na świat i znanych ludzi, na promowanie i kształtowanie u studentów postaw samodzielności, innowacyjności i kreatywności. Absolwent bowiem musi być elastyczny, dostosowywać się do zmieniających się warunków, musi być otwarty na nowości, nie może obawiać się zmian [10]. Niezbędne jest także budowanie prestiżu uczelni i jej absolwentów poprzez podwyższenie poziomu jakości kształcenia, poszerzenie oferty edukacyjnej powiązanej z potrzebami rynku pracy. Konieczna jest zmiana postaw kadry dydaktyczno-naukowej w kierunku bycia coachem, trenerem wobec studenta.

W procesie budowania trwałych relacji z absolwentami, to uczelnia musi być mądrym inicjatorem zmian, to ona musi wysłać sygnał do swoich absolwentów, że są oni ważni dla uczelni, że uczelni zależy na ich opinii. Uczelnia powinna wiedzieć, czego brakuje absolwentom w miejscu pracy, jakie są uwarunkowania osiąganego przez nich sukcesu zawodowego. Uzyskanie takich informacji jest możliwe tylko poprzez budowanie trwałych relacji z absolwentami [11]. Przed uczelniami polskimi, w tym uczelniami wychowania fizycznego promującymi kulturę fizyczną w społeczeństwie wiedzy stają zatem wielkie wyzwania, m.in. w zakresie dokonania zmian w sposobie funkcjonowania i dostosowania swojej

misji do wciąż aktualnych warunków stwa opartego na wiedzy.
współczesnego zglobalizowanego społeczeń-

Bibliografia

1. Solarczyk-Ambrozik E., *Od uspołecznienia „mas” do upodmiotowienia jednostek – od oświaty dorosłych do uczenia się przez całe życie*, Edukacja Dorosłych, 1, 2013, s. 35-44.
2. Kwieciński Z., *O reformie oświaty: co wyrównać, co zróżnicować, czego najbardziej potrzeba. Głos w dyskusji*, (w:) H. Moroz (red.) Problemy doskonalenia systemu edukacyjnego w Polsce. Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2008, s. 13-17.
3. www.stat.gov.pl (dostęp 08-06-2015 r.).
4. Pacuska M., *Zatrudnialność absolwentów szkół wyższych – przegląd wyników badań losów absolwentów pod kątem zastosowanych wskaźników*, e-mentor.edu.pl, 1(53), SGH, Warszawa 2014, s. 4-11.
5. Łozowiecka W., *Postawy wychowawczo-dydaktyczne kształcenia kompetentności zawodowe*, Rozprawy Naukowe AWF we Wrocławiu, 28, 2009.
6. Orczyk J., *Wokół pojęć kwalifikacji i kompetencji*, Zarządzanie Zasobami Ludzkimi, 2009, nr 3-4, s. 19-32.
7. Juszczak S., *Współczesny nauczyciel – jego kompetencje zawodowe i etyczne*. Ujęcie konstruktywistyczno-kognitywistyczne, (w:) S. Juszczak, J. Ogrodnik, E. Przybył (red.), Osobowość, kompetencje, powinności nauczyciela i wychowawcy, AWF, Katowice 2011, s. 33-57.
8. *Diagnoza potrzeb uczelni, studentów i absolwentów w zakresie budowania trwałych relacji uczelnia – student – absolwent opartych na wzajemnej wymianie wiedzy i doświadczenia*. Collegium Mazovia Innowacyjna Szkoła Wyższa, ideaGORA, Warszawa 2013.
9. Denek K., *Problemy doskonalenia systemu edukacyjnego w Polsce*. Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2008.
10. Wartecka-Ważyńska A., *Absolwenci uczelni wychowania fizycznego na rynku pracy w Polsce*. AWF w Poznaniu, Poznań 2014.
11. Geryk M., *Spoleczna odpowiedzialność uczelni*. SGH, Warszawa 2012.